

Om namnet *Abiorn* se Öl 15, 25, Sm 2, Sö 280. 1—2 **in** utgör slutet av ett namn, sannolikt ett *Svæinn* eller ett sammansatt namn på *-steinn*. — Men ordet 11—13 **til** har inskriften uppenbarligen slutat; inga spår av runor finnas i den återstående delen av slingan. Sannolikt har det ingått i den från flera inskrifter kända böneformeln: *Guð hialpi and hans, bætr þan hann gærði til*. Se U 69, 338, 371. Liksom dessa torde U 408 ha hört till gruppen »oornerade» stenar. Ristningen har bestått av två parallella band med inskrift. Det är toppen av en sannolikt ganska stor runsten, som har blivit bevarad. I inskriften torde ha meddelats, att flera personer, bland dem Åbjörn, ha låtit resa stenen efter den döde, varefter tillagts: »Gud hjälpe hans ande, bättre än han förtjänade.»

Anm. R. Dybeck uppger i sin reseberättelse för år 1858 (ATA), att en runsten skall ha funnits vid Billby, S:t Pers sn, nära gården. Den skulle ha påträffats i en vägfyllnad, vari den åter blev nedlagd och övertäckt med grus. Närmare uppgifter om platsen saknas.

409. Lövestaholm, S:t Olovs sn.

Pl. 58.

Litteratur: B 192, L 558, D 2: 204. Ransakningarna 1667—84; J. Peringskiöld, F l 5: 3, s. 12, Monumenta 3, bl. 145; O. Celsius, Svenska runstenar (F m 60) 1, s. 143; E. Brate, Anteckningar 1914 (ATA), Svenska runristare (1925), s. 40.

Äldre avbildningar: Leitz och Hadorph, träsnitt (i Peringskiölds Monumenta och B 192); Peringskiöld, teckning (i F l 5: 3); Peringskiöld och Th. Holm, teckning 1694 (i Peringskiölds Monumenta); Dybeck a. a.; Brate foto 1914 (ATA).

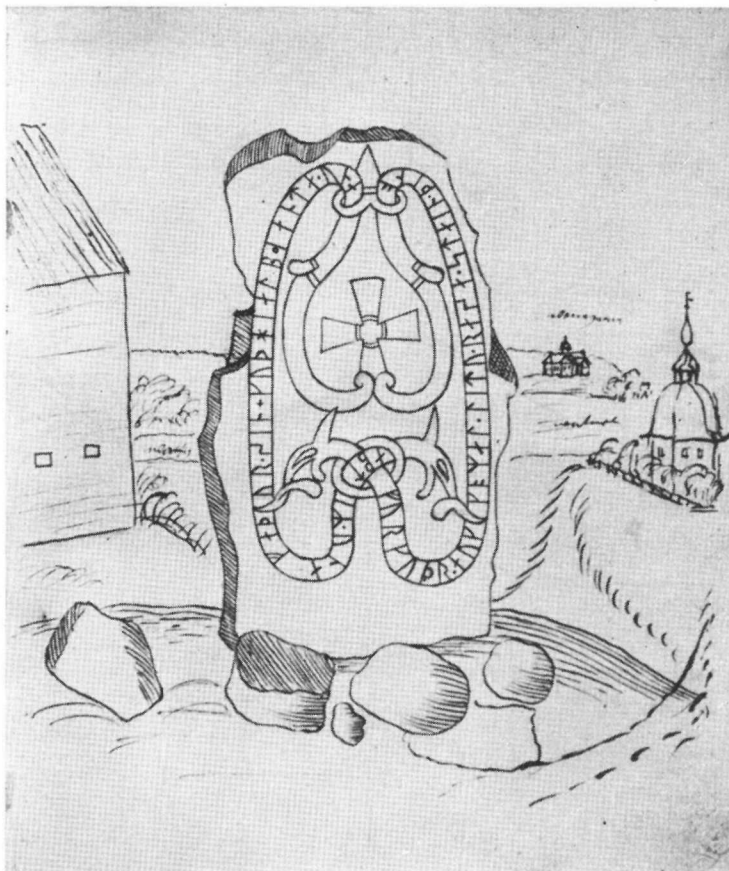

Fig. 106. U 409. Lövestaholm, S:t Olovs sn. Efter teckning av J. Peringskiöld.

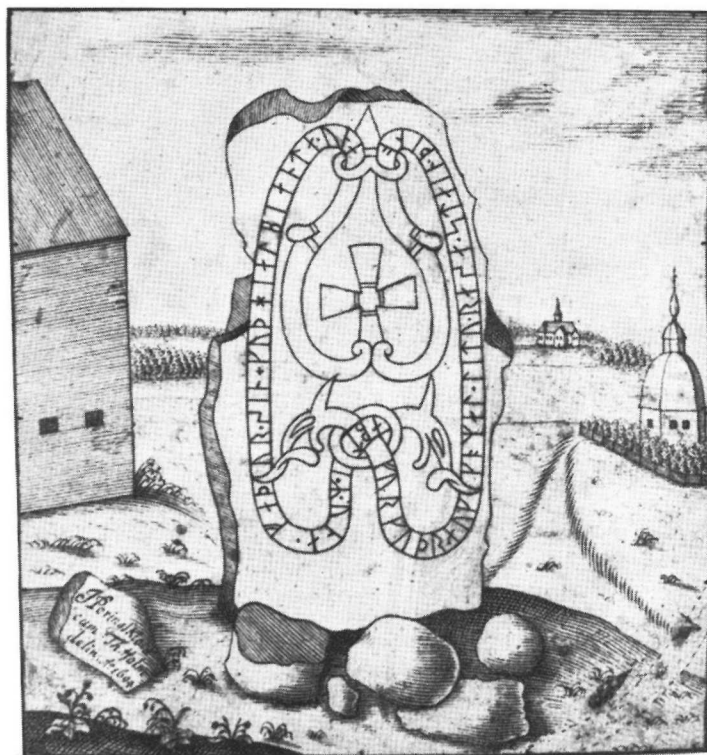

Fig. 107. U 409. Löfstaholm. S:t Olovs sn. Efter teckning av J. Peringskiöld och Th. Holm 1694.

Runstenen står rest i trädgården vid Löfstaholm, 20 m. SV om gårdens södra byggnad. Platsen är utmärkt på Geologiska kartbladet »Sigtuna».

År 1672 fanns runstenen enligt *Ransakningarna* »i Löfstadholms Gierde». Troligen är det denna anteckning, som ligger till grund för Dybecks uppgift, att stenen »förr lærer stått i södra gårdet». Lövsta by, som på 1600-talet ombildades till säteriet Löfstaholm, hörde ursprungligen till Odensala sn men överfördes sedermera till S:t Olovs sn. Peringskiölds teckning år 1694 visar stenen rest på en liten höjd nära ett magasin, tydligen en av säteriets ekonomibyggnader; ett stycke längre bort på högra sidan ligger en inhägnad trädgårdstappa med en kupolförsedd byggnad, som sannolikt är ett lusthus. Därnedanför ligger Garnsviken, och i bakgrunden på andra stranden är Venngarns slott tecknat. Uppenbarligen stod stenen 1694 på samma plats som nu, och sannolikt är det samma plats som avses med »Löfstadholms Gierde» 1672. Huruvida den dessförinnan blivit flyttad, är givetvis ovisst. Gården Lövsta hade ursprungligen varit kronogods, men förlänades på 1620-talet till rikskammarrådet Måns Mårtensson Palm († 1644), som byggde ett säteri, som han kallade Löfstaholm. Det innehades sedan av hans änka Ebba Wildeman († 1667) och såldes efter hennes död till riksrådet Clas Rålamb († 1698), som på 1670-talet överlät det till sin son Hans. År 1684 indrogs Löfstaholm genom reduktionen till kronan.

Grå granit. Höjd 1,60 m., bredd 1,05 m. Den ristade ytan är djupt huggen, överallt tydlig och väl bevarad.

Inskrift:

furkuþr × auk komal + litu rasa + stain þino abtir + una + faþur sin + kuþ hialbi anta × una
5 10 15 20 25 30 35 40 45 50 55 60

Forkuðr ok Gamall letu reisa stæin þenna æftir Una, faður sinn. Guð hialpi anda Una.

»Forkunn och Gammal läto resa denna sten efter Une, sin fader. Gud hjälpe Unes ande.»

Till läsningen: Ristningen har en symmetrisk komposition, vars huvudmotiv utgöres av de båda inskriftbärande rundjuren, vilkas kroppar nedifrån uppåt följa stenens ytterkonturer och avslutas med långa, spiralformade stjärtar, som böja in mot stenens mitt och där uppbära ett kors, som utgör ristningens medelpunkt. Halsarna sammanhållas nedtill av en enkel ring, och stjärterna upptill av ett vanligt koppel. Inskriften är jämnt fördelad på de båda kropparna, med 32 runor i vardera. Mönstret är enkelt och vittnar icke om någon större konstnärlighet men har tydligen varit väl genomtänkt och blivit i detalj uppritat före inbuggningen. Inskriften börjar, ovanligt nog, i den högra runslingan och går här nedifrån uppåt; runorna stå därför här på den yttre ramlinjen och läsas utifrån. Inskriftens senare del börjar återigen nedtill i det andra rundjurets hals och går nedifrån uppåt; runorna stå därför här på den inre ramlinjen och äro vända inåt.

Inga skiljetecken förekomma vid början och slutet av de båda inskriftshälften. Även i övrigt förekommer skämligen sparsamt; det saknas sålunda efter 10 **k**, 19 **u**, 28 **n**, 45 **r**, 51 **p**, 57 **i**. Inga stungna runor finnas. 11 **k** är sålunda icke stungna. Anmärkningsvärt är, att inskriftens alla (11) **a**-runor ha bst tvärs över hst (i 8, 42 och 54 **a** är dock bst på h. sidan mycket kort); alla (6) **n**-runorna ha däremot bst endast på h. sidan av hst. **b**-runan har två mycket olika former, i 34 och 56 **b**. — Peringskiölds teckning 1694 är i fråga om runorna synnerligen omsorgsfullt utförd. 34 **b** har sålunda den riktiga formen, vilket icke är fallet med träsnittet (B 192). Åt skiljetecknen har tecknaren däremot ägnat mindre noggrann uppmärksamhet. — Celsius har granskat stenen 1692 och 5 juni 1727. — Dybeck: 8—10 **uk**; sk × efter 19 **u**. — Brate: »Ett svagt ×» före 1 **f**; sk efter 19 **u** och 28 **n**.

Om namnet *Forkuðr* (*Forkunnr*) se U 14, om namnet *Gamall* Sö 312, om namnet *Uni* eller *Unni* U 88.

Inskriften använder 2 ggr **o**-runan som tecken för nasalerat **a**: **komal**, **pino** (men **una**, **anta**).

Brate antager, att U 409 är utförd av Åsmund Kåreson. Det finns, utom bruket av **o**-runan för **a**, åtskilligt som talar för att denna attribution är riktig.

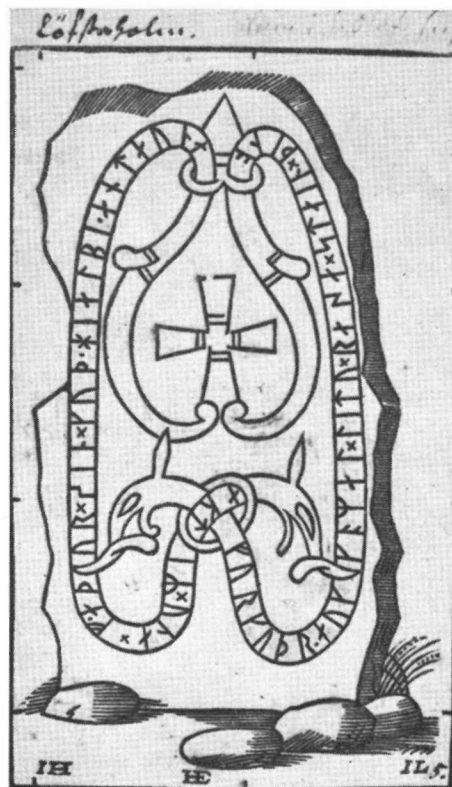

Fig. 108. U 409. Löfstaholm, S:t Olovs sn.
Efter B 192.

410. N. Til, S:t Olovs sn.

Pl. 59.

Litteratur: B 193, L 559, D 2: 203. J. Hadorph, *Resejournal* 1682; J. Peringskiöld, *Monumenta* 3, bl. 145; O. Celsius, *Svenska runstenar* (F m 60) 1, s. 140; E. Brate, *Anteckningar* 1915 (ATA); E. Floderus, *De äldsta Sigtunavägarna och ortnamnet Til* (i: *Fornvännen* 1945), s. 129.

Äldre avbildningar: Leitz och Hadorph, träsnitt (i Peringskiölds *Monumenta* och B 193); Dybeck a. a.; Brate foto 1915 (ATA).

Runstenen står 40 m. NV om landsvägen Märsta—Sigtuna, 60 m. SV om infartsvägen till N. Til, i sydöstra kanten av en stenkulle i åkern, 190 m. Ö om U 411. På norra sidan om stenen finnes en rektangelformig grav, och strax V om stenen en annan fyrkantig stensättning. Flera andra gravar finnas i närheten, och stenkullen utgör tydligen byns gravfält. Stenen har år 1940 blivit lagad och rest.

24—45272. *Upplands runinskrifter*.